РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ЧЕТИРИДЕСЕТ И ВТОРО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

ЗАКОН

За изменение и допълнение на Кодекса за социално осигуряване

§ 1 В Кодекса за социално осигуряване се правят следните изменения и допълнения”
§ 4, ал. 3 от Преходните и заключителните разпоредби (ПЗР) се изменя така:
„До 31 декември 2015 г. включително, ако трудовият договор на лицата, които работят при условията на чл. 104, ал. 3, бъде прекратен на основание чл. 328, ал. 1, т. 1 и 2 от Кодекса на труда, могат да се пенсионират не по-рано от навършване на 45-годишна възраст, ако имат сбор от осигурителен стаж и възраст 90 и 10 години осигурителен стаж, положен при условията на чл. 104, ал. 3.”
Добавя се изречение второ: „Задължава се Министерство на труда и социалната политика заедно с Националния осигурителен институт в срок до 31.10.2014г. да изготвят прогноза за броя на лицата и размера на средната им пенсия, които ще упражнят правото си по § 4, ал. 3 от Преходните и заключителни разпоредби на Кодекса за социалното осигуряване.”

Име и подписи на вносителите:

1. ……
2. ……
3. ……
4. ……
5. ……

Мотиви

Настоящият проект за изменение и допълнение на Кодекса за социално осигуряване предлага решение на един фундаментален социален въпрос, който засяга правата на работниците, които полагат труд при условията на първа категория и по-специално на работниците, инженерно-техническите специалисти и ръководните служители до ръководител на участък включително, заети на работа под земята в подземните рудници, в подземните геологопроучвателни и хидротехнически обекти, в тунелното и подземното минно строителство (чл.108.ал. 3 от КСО). След изменението на закона от 21.12.2010г. (бр. 100 на Държавен вестник за 2010г.) се възприема нормативно разрешението лицата, попадащи в обхвата на чл. 108, ал. 3 от КСО да получат право на облечен режим на получаване право на пенсия в случай, че предприятието или част от него, в което са полагали труд е ликвидирано и се е стигнало до прекратяване на трудовото правоотношение съгласно чл. 328, ал. 1, т. 1 и 2 от КТ.

Тъй като според действащата разпоредба понастоящем срокът за тези лица изтича на 31.12.2014г., а продължават да стоят редица нерешени съществени въпроси относно получаването на пенсия за прослужено време и възраст (пенсия за старост) относно лицата полагали труд при условията на „първа категория", съгласно дефиницията на КТ, внасяме настоящото предложение за удължаване на срока по § 4, ал. 3 от ПЗР на КСО с една година – до 31.12.2015г.

Аргументите в тази насока са свързани с някои значителни трансформации и промени в осигурителната ни система, които тепърва следва да докажат своята практичност и социална обоснованост.

На първо място следва да се отбележи, че разпоредбата на § 4, ал. 3 от ПЗР на КСО представлява изключение от общия ред за упражняване правото на получаване на пенсия за старост. Същата съвсем справедливо е въведена поради трансформацията в собствеността на редица предприятия от добивната и минната промишленост, в които се извършва работа под земята. Този болезнен процес засега десетки хиляди работници, част от които бяха принудени поради липса на възможност за последваща реализация в сектора да се преквалифицират и постъпят на работа в други сектори. Настоящият социално-осигурителен модел с галопиращо увеличение на минимално изискуемия стаж, респектино и възраст напрактика ги лиши от реалната възможност някога да упражнят правото си на пенсиониране, възползвайки се от режима на чл. 68 КСО. Редуцирането на възможността за ранно пенсиониране на тази категория работници чрез редица несполучливи законодателни разрешения в миналото, понастоящем е напът да създаде една критична маса от хора, които никога няма да получат възможност да упражнят правото си на пенсия.

Единствено изключението на § 4, ал. 3 от ПЗР на КСО относително дава справедливо разрешение. С изтичането на преклузивния срок за упражняване на правото на 31.12.2014г. обаче и тази възможност ще отпадне.

Справедливостта и социалната ангажираност на държавата към правата на работниците задължава законодателя да намери по-удачно разрешение на казуса. Поради тази причина предлагаме удължаване на срока до 31.12.2015г. Една от целите е да се даде достатъчно време за анализ, преценка и вземане на адекватни нормативни мерки. Към настоящия момент в добивната промишленост за заети 26 хил. души по данни на Националния статистически

институт. Приблизително 16 000 души са заети с трудова дейност, попадаща в обхвата на чл. 104.ал. 3 КСО.
Отговарящите на условията на § 4, ал. 3 от ПЗР на КСО във връзка с чл. 104, ал. 3 от КСО за 2015г. са приблизително 2000 души, включително и такива, които работят при работодатели извън дейността по чл. 104, ал. 3 от КСО. В този смисъл при предвиждана средна пенсия от НОИ за 2014г. в размер на 300 лв. може да се направи следната финансова прогноза:
При 2000 души правоимащи, упражнили правото си при средна пенсия от 300 лв. месечно за 12 месеца се получава увеличение на разходите на НОИ за изплащане на пенсии за осигурителен стаж и възраст в размер на 2000х3600 = 7 млн. и 200 хил. лв. годишно.
Това е сума, която е нищожна със социалния ефект, който ще произведе. Противното означава при сега зараждащите се тенденции тези хора през 2015г. или да не получат право на пенсия и да придобият качеството „безработни", с което ще се ползват от други обезщетения (за безработица) или никога да не получат възможността да се пенсионират. Следва да се отбележи и, че тези лица се осигуряват в „професионални фондове" по професионални схеми. Актюерските изчисления, обаче, показват, че към настоящия момент осигурените лица биха могли да получат максимален размер на пенсията – 166лв. Една подобна ситуация би довела на първа място до сериозно социално напрежение, на второ място би поставила под съмнение въобще смисъла от допълнителното професионално осигуряване.
С оглед на принципите на осигурителната система, ако лишим тази категория работници от възможност да се пенсионират по реда на § 4, ал. 3 от ПЗР на КСО ще бъдат нарушени принципите на осигуряването – всеобщност на осигуряването, обществена солидарност и равнопоставеност.
Не е маловажен и фактът, че от 01.01.2015г. професионалните фондове следва да започнат изплащане на пенсии, но с оглед разчетите на Комисията за финансов надзор (КФН) и на самите фондове пенсията за ранно пенсиониране ще бъде в размер на около 166лв. В този смисъл това е месечен доходо, който е приблизително на определения минимум на размера на пенсията за 2014г. – 154 лв. съгласно Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2014г. Подобен експеримент с работници полагали труд при условията на първа категория труд е недопустим.
Настоящият законопроект предлага удължение на срока за приложение на § 4, ал. 3 от ПЗР на КСО от 1 календарна година – до 21.12.2015г. Целта е да бъде изготвен подробен анализ от Министерството на труд аи социалната политика в рамките на 2014г., който да даде информация за параметрите, имащи отношение към работата на НОИ, броя на лицата, които биха се възползали от облекчения режим и размера на пенсията.
Очевидно при необходимост предложеният срок до края на 2015г. може да бъде удължен, което е в пряка зависимост от разчетите на МТСП и НОИ. Независимо от това, обаче, следва да се им предвид, че към настоящият момент друг вариант за удължаване на режима за облекчен ред за пенсиониране (стаж и възраст) за работниците при условията на чл. 104, ал. 3 КСО няма. Последните изменения в КСО доведоха до ситуацията тези категории да се пенсионират по общия ред по отношение на възрастта. Справедливостта изисква да се посочи, че макар и към момента минималната изискуема възраст за получаване на пенсия за старост да не се увеличава, е въпрос на на време това да се промени.

Едва ли има разумен нормотворец, който да вярва, че работник, работещ при условията на чл. 104, ал. 3 от КСО (под земята) би могъл да доживее и упражни правото си на пенсия на 63 годишна възраст за жените и 65 годишна възараст за мъжете.
Като допълнителен аргумент следва да се изтъкне, че ранното пенсиониране на тази категория лица би могло максимално да обхване не повече от половината от работещите в добивната сфера – 26 хил. души. Статистиката на Националния осигурителен институт показва, че пенсиите за осигурителен стаж и възраст намаляват – с 16 хил. до 1 566 943, то пенсиите, отпускани за трайна неработоспособност поради заболяване (инвалидни), се увеличават. През 2013г. сме достигнали ситуация, в която т.нар. инвалидни пенсии са се изравнили с пенсиите за старост. Настоящият пример иде да покаже, че проблемът не е в ранното пенсиониране, а в отпускането на пенсии, които не са свързани с определен стаж и възраст. Осигурителната система се затормозява от инвалидните пенсии, а не от пенсиите за стаж и възраст.

Име и подписи на вносителите:

1. ……
2. ……
3. ……
4. ……
5. ……